

TELIN

TUTKIMUS.

T
A
M
M
I

MATKA

ILPO
RYBATZKI

TULEVAI.

SUUKSIIN

OTTO
TÄHKÄPÄÄ

KIITOS TULEVAISUUSKOULUN KOLMANNELLE PERUSTAJAJÄSENELLE, TEIJALLE,
JOLLA ON OLLUT MERKITTÄVÄ ROOLI TELIN HAHMON JA TARINAMAAILMAN
LUOMISESSA JA KEHITTÄMISESSÄ.

TELIN TUTKIMUSMATKA TULEVAISUUKSIIN

**JENNY JA ANTTI WIHURIN RAHASTO ON TUENUT
TÄMÄN KIRJAN KIRJOITUSTYÖTÄ JA SUOMEN KULTTUURIRAHASTO
KIRJOITUS- JA KUVITUSTYÖTÄ.**

Teksti © Otto Tähtkäpää, 2021
Kuvitus © Ilpo Rybatzki, 2021
Teoskokonaisuus © Tammi ja tekijät, 2021
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Graafinen suunnittelu Laura Lyytinen
ISBN 978-952-04-2827-3
Painettu EU:ssa

TELIN

TUTKIMUS.

T
A
M
M
I

MATKA

ILPO
RYBATZKI

TULEVAI-

SUUKSIIN

OTTO
TÄHKÄPÄÄ

TERVEHDYS, SINÄ TULEVAISUUKSIEN TUTKIJA!

Käsissäsi on kirja, joka vie sinut jännittävälle tutkimusmatkalle tulevaisuudentutkimuksen ja vaihtoehtoisten tulevaisuuksien maailmaan.

Kirjoitimme tämän kirjan, koska tulevaisuuksien tutkiminen on kenties ajankohtaisempaa kuin koskaan. Elämme maailmassa, joka muuttuu kiihtyvällä nopeudella. Meistä kukaan ei voi tietää tarkasti, millainen maailma on tulevaisuudessa. Varmaa kuitenkin on, että se tulee olemaan hyvin toisenlainen kuin tällä hetkellä.

Se, millaiseksi tulevaisuus lopulta muotoutuu, riippuu meistä ihmisistä. Perustimme aikoinaan lapsille ja nuorille tarkoitetun Tulevaisuuskoulun, sillä on tärkeää oppia, miten tulevaisuuteen voi varautua, ja ennen kaikkea, miten siihen voi vaikuttaa. Tulevaisuus-aidot auttavat suunnistamaan nopeasti muuttuvassa maailmassa sekä vahvistavat luottamusta tulevaisuuteen ja omaan pärjäämiseen epävarmuuden keskellä. Tulevaisuuskoulussa ei siis opita ennustamaan, vaan tutkimaan ja tekemään tulevaisuutta.

Kirjan tarinan hahmojen ja tapahtumien kautta sinulle tulevat tutuiksi tulevaisuudentutkimuksen keskeiset periaatteet, lähtökohdat ja käsitteet. Telin matkassa pääset myös kurkistamaan mahdollisiin tulevaisuuden maailmoihin. Tarina ja sen lomaan sijoitellut tietoisut puolestaan tarjoavat pohdittavaa ja keskusteltavaa koko perheelle.

Toivottavasti tämä kirja herättää sinussa innostuksen ja uteliaisuuden tutkia tulevaisuuksia ja halun toimia paremman tulevaisuuden puolesta. Tulevaisuus ei tule tai tapahdu – se tehdään. Ja iästä riippumatta me olemme kaikki tulevaisuuden tekijöitä. Millaista tulevaisuutta sinä haluat rakentaa?

- Katso, mitä löysin vintiltä! äiti hihkuu rynnätessään Telin huoneeseen. Teli nostaa katseensa puhelimesta ja näkee äidin kädessä vanhan ja pölyisen pehmonallen. - Tämä on Delfoi, äiti selittää tohkeissaan. - Se oli suosikkileluni, kun olin lapsi.

Telistä on hassua ajatella, että äitikin on ollut joskus lapsi.

- Delfoi-nalle on tosi vanha. Se on kuulunut alun perin sinun isoisällesi, äiti kertoo. - Sen on täytynyt olla vintillä ainakin 30 vuotta. Nyt on sinun vuorosi leikkiä Delfoin kanssa, äiti toteaa ja ojentaa virttyneen pehmonallen Telille.

Teli tutkailee pehmonallea, jonka takkuista turkia on vuosikymmenien kuluessa paikkailtu ja parsittu sieltä täältä. Telin mielestä nalle vaikuttaa tylsältä ja vanhanaikaiselta verrattuna hänen muihin leluihinsa, joita huoneen laatikot ja kaapit pursuavat.

- Olen liian vanha leikkimään pehmonallella, Teli sanoo. - Haluan seikkailua ja jännitystä.

- Siinä tapauksessa tulet pitämään Delfoista, äiti huikkaa ja katoaa takaisin vintille.

- Mitä tuo muka tarkoitti? Teli ihmettelee kulunut nalle käsissään.

Hän nakkaa pehmonallen sängylle ja tarttuu puhelimeen jatkaakseen kesken jäänyttä peliä. Juuri kun Teli on uppoutunut takaisin pelin maailmaan, huoneen nurkasta alkaa kuulua outoa rapinaa ja kolinaa – ja sitten äänekäs ”Oooh!”. Kun Teli nostaa katseensa,

hän huomaa, että pehmonalle on noussut jaloilleen. Se tallustelee ympäri hänen huonettaan hämmästellään äänekkäästi kaikkea näkemäänsä.

– Mi-mitä ihmettä? Teli saa vaivoin kysytyksi.

– Pahoittelut, taisin unohtaa esittäytyä, pehmonalle vastaa kohteliaasti. – Minun nimeni on Delfoi.

– Mutta osaat puhua ja kävellä? Teli sopertaa epäuskoisena.

– Suvussanne on aina ollut vilkas mielikuvitus, Delfoi hymyilee salaperäisesti – Mikä tuo on? nalle vuorostaan kysyy uteliaana ja osoittaa tassullaan Telin kädessä olevaa kiiltävää, litteää laitetta.

– Tämäkö? Puhelin tietenkin, Teli vastaa ihmeissään.

– Puhelin? Miten se on noin pieni? Eihän siinä ole edes numeronäppäimiä, Delfoi kummastelee.

– Höh, siinä on kosketusnäyttö. Teli hipaisee puhelimen pintaa, joka herää eloon.

- Ooh, en ole nähnyt tuollaisia kuin tieteiselokuvissa, Delfoi ihastelee.

- Tämä ei ole ainoastaan puhelin vaan oikeastaan taskukokoinen tietokone, Teli jatkaa.

- Mahdotonta, tietokoneethan painavat monta kymmentä kiloa, nalle vastustelee.

- Usko pois! Tällä voi tehdä paljon muutakin kuin soittaa, Teli selittää.

- Mitä muka? Delfoi ihmettelee.

Telin vastaus vilisee sanoja, joita nallevanhus ei ymmärrä lainkaan: surffata netissä, striimata leffoja, ottaa selfieitä, postata someen, tsätätä kavereiden kanssa...

- Kylläpä maailma on muuttunut, Delfoi hämmästelee haltioituneena, kun Teli kertoo lempiruuistaan, vanhempiensa ammateista, harrastuksistaan ja maista, joissa hän on lomailut. Telin on vaikea ymmärtää Delfoita, sillä hänestä sushissa, skuuttauksessa tai missään muussakaan hänen kertomassaan ei ole mitään ihmeellistä.

- Ei ehkä sinulle, Delfoi vastaa, - mutta minulle on. Kun isoisäsi oli lapsi, asuimme maaseudulla pienessä mökissä, jossa ei ollut edes sähköä tai juoksevaa vettä. Ehdimme vain harvoin leikkiä yhdessä, sillä hänen piti auttaa aikuisia maatilan askareissa. Äitisi lapsuudessa moni asia oli jo toisin. Olimme muutaneet monien muiden tapaan kaupunkiin ja asuimme uudessa kerrostalossa, jossa oli isot ikkunat, keskuslämmitys, sisävessa ja muut

MAAILMAN MUUTOSVAUHTI KIIHTYY

Maailma muuttuu kiihtyvällä nopeudella. Siksi tulevaisuus tulee olemaan hyvin toisenlainen kuin nykyisyys, jossa tällä hetkellä elämme. Menneisyys ei määritä tulevaisuutta, mutta historia voi auttaa hahmottamaan mahdollisia tulevia muutoksia ja niiden nopeutta tai hitautta.

* KESKUSTELE ERI IKÄISTEN IHMISTEN KUTEN ESIMERKIKSI VANHEMPIESI, ISOVANHEMPIESI TAI VAIKKAPA NAAPURISI KANSSA.

MILLAISTA
HEIDÄN
LAPSUUDESSAAN
OLI?

MITKÄ ASIAT
OVAT
MUUTTUNEET?

MITKÄ
ASIAT OVAT
YLLÄTTÄNEET
HEIDÄT?

modernit mukavuudet. Musta-
valkotelevisiot vaihtuivat
värillisiin, ja matkustim-
me ensimmäisen kerran
lomalle ulkomaille ja
vieläpä lentokoneella,
Delfoi muistelee omaa
nuoruuttaan.

Telistä se kaikki kuulostaa epätodelliselta.

- Eikö sinusta ole jännittävää ajatella, millainen maailma on
30 vuoden kuluttua tulevaisuudessa? Delfoi kysyy ja kääntyy
yllättäen Teliin puoleen.

- Hmm... enpä ole tainnut koskaan miettiä tulevaisuutta sil-
lä tavalla, Teli vastaa hämmentyneenä. - Kukaan ei ole aiemmin
kysynyt.

- Mieti nyt, Delfoi kannustaa. - Mitä haluaisit tietää tulevai-
suudesta?

- Onko ilmastonmuutos ratkaistu? Teli keksii hetken mie-
tittyään. - Ja millaista teknologiaa on olemassa? Missä ihmiset
asuvat, mitä he syövät ja millaisia ammatteja heillä on?

Samassa Teli muistaa jotain ja syöksyy penkomaan lelulaatik-
koan.

- Tämän avulla voi nähdä tulevaisuuteen! Teli hihkaisee het-
ken etsimisen jälkeen. Hänellä on käsissään kristallipallo, jonka
hän asettelee keskelle huoneen lattiaa Delfoin seurattessa hölmis-
tyneenä vierestä. Teli siristää silmiään ja ryhtyy tuijottamaan
lasipalloa intensiivisesti. Kuluu minuutti ja toinenkin, mutta
mitään ei tapahdu. Tulevaisuuden sijaan Teli näkee kristalli-

pallon pölyttyneestä pinnasta ainoastaan oman peilikuvansa.

- Äh, ei tämä toimi, hän tuhahtaa pettyneenä ja sysää pallon takaisin täpötäyteen lelulaatikkoon.

- Voi ei, käsitit väärin, Delfoi parahtaa ja hymyilee

hyväntahtoisesti. - Ei tulevaisuutta voi ennustaa. Ei kristallipallostasta, pelikorteista, tähtien asennosta tai eläinten luista, se jatkaa luetellen kaikkia niitä tapoja, joiden avulla ihmiset ovat historian saatossa yrittäneet turhaan ennustaa tulevaisuutta. - Muutenhan me olisimme kaikki lottovoittajia.

- Miksi sitten kysyit, jos tulevaisuutta ei voi ennustaa? Teli ihmettelee.

- Sinähän pidät jännittävästä seikkailuista, vai mitä? Delfoi esittää vastakysymyksen.

Teli ei ymmärrä, miten se liittyy tähän, mutta nyökkää nallelle vahvistukseksi.

- Siinä tapauksessa tulet pitämään tulevaisuuksien tutkimisesta, nalle lupaa ja iskee Telille nappisilmäänsä.

MITÄ ON TULEVAISUUDENTUTKIMUS?

Tulevaisuudentutkimus ei ole ennustamista tai taikauskoa.

Se on oma tieteenalansa, joka perustuu kolmelle keskeiselle periaatteelle:

- 1. TULEVAISUUTTA EI VOI ENNUSTAA**
Kukaan – edes tulevaisuudentutkija – ei voi tietää varmasti, mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan tai miltä siellä tulee näyttämään.
- 2. TULEVAISUUS EI OLE ENNALTA MÄÄRÄTTY**
Ei ole yhtä tiettyä tulevaisuutta, joka tulisi toteutumaan. Sen sijaan nykyhetki on avoinna lukemattomille erilaisille vaihtoehdoille tulevaisuuksille.
- 3. TULEVAISUUTEEN VOI VAIKUTTA**
Tulevaisuus ei tule tai tapahdu itsestään. Me ihmiset voimme omalla toiminnallamme vaikuttaa siihen, millainen tulevaisuudesta tulee.

* ME KAIKKI OLEMME TULEVAISUUDENTEKIJÖITÄ. MITÄ SELLAISTA SINÄ OLET TÄNÄÄN TEHNYT, MIKÄ VAIKUTTAA TULEVAISUUTEEN?

MENNEISYYS

NYKYHETKI

TULEVAISUUS

- Tulevaisuuksien tutkiminen, Teli makustelee kummallisen kuuloista sanaparia. - Ei kuulosta erityisen jännittävältä.

- Päinvastoin! Delfoi innostuu. - Tutkiminen on nimittäin aina eräänlainen seikkailu.

- Niinkö? Teli yllättyy.

- Mieti, mistä kaikki seikkailut saavat alkunsa, Delfoi sanoo ja jatkaa ennen kuin Teli ehtii saada suutaan auki: - Siitä, kun sankari joutuu itselleen vieraaseen ympäristöön ja hänelle alkaa tapahtua odottamattomia asioita.

- Mutta miten se liittyy tulevaisuuksien tutkimiseen? Teli kummastelee.

- Sekin on seikkailu, jossa sankari jättää taakseen tutun ja turvallisen nykyhetken ja suuntaa urheasti kohti tuntematonta - vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin! Delfoi vastaa juhlallisesti.

- Mihin? Teli ihmettelee. Hän ei ole koskaan kuullut vaihtoehtoisista tulevaisuuksista.

- Niin, Delfoi vastaa mietteliäästi, - ei ole olemassa yhtä ennalta määrättyä tulevaisuutta.

- Mitä tarkoitat? Teli kysyy.

- Hmm... miten sen selittäisi, Delfoi pohtii ja katselee ympärilleen, kunnes se huomaa jotakin ikkunan ulkopuolella.

- Nyt keksin! Nalle nappaa leluhyllystä kaarnaveneen ja suuntaa ulko-ovelle hämmentynyt Teli kintereillään.

Ulos päästyään Delfoi johdattaa Telin määrätietoisesti takapihan poikki pienelle purolle.

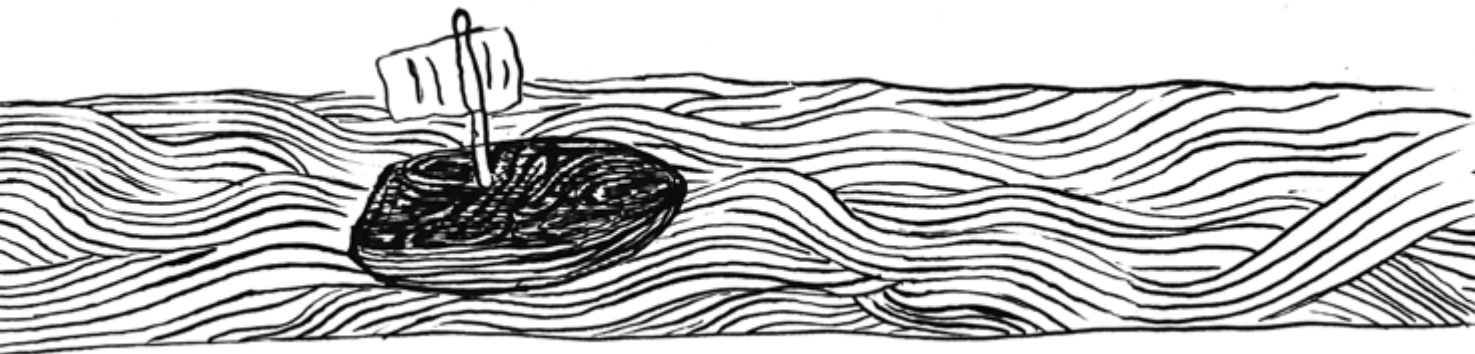
- Miksi me tänne tulimme? Teli ihmettelee ja yrittää pysyä vikkelen nallevanhuksen perässä.

- Aika on kuin vesi tuossa purossa, Delfoi aloittaa. - Se virtaa aina samaan suuntaan, menneisyydestä tulevaisuuteen.

Teli nyökkää sen merkiksi, että on ymmärtänyt.

- Tässä ajan virrassa meitä kuljettaa nykyisyys, Delfoi selittää. Se näyttää Telille sisältä mukaan ottamaansa kaarnavenettä ja laskee sen veteen. Kaarnavene tempautuu välittömästi virtaavan veden vietäväksi, ja kaksikko lähtee seuraamaan, kuinka se puikkelehtii purossa.

- Jos veneen reitti tulevaisuuteen olisi ennalta määrätty, sillä

ei olisi muuta vaihtoehtoa kuin ajelehtia virran mukana eteenpäin, Delfoi selittää. – Me veneen matkustajat voisimme ainoastaan ihaila matkan aikana vaihtuvia maisemia ja arvuutella, mihin virta meitä kuljettaa, mutta emme voisi mitenkään vaikuttaa matkamme suuntaan tai päämäärään.

– Onneksi tulevaisuus ei kuitenkaan ole ennalta määrätty,

TULEVAISUUS ON AJAN ULOTTUVUUS

Ajalla on kolme ulottuvuutta:

Tulevaisuus tarkoittaa aikaa nykyisyyden eli tämän hetken jälkeen. Jos olemme tarkkoja, tulevaisuutta on kaikki se, mitä tulee tapahtumaan sekunnin, minuutin tai päivän kuluttua. Tulevaisuudentutkijat ovat kuitenkin kiinnostuneita nimenomaan pitkästä aikavälisestä eli siitä, mitä tapahtuu 10–30 vuoden kuluttua.

* NYKYISYYDESSÄ LUET TÄTÄ KIRJAA,
MUTTA MITÄ TEIT SITÄ ENNEN MENNEISYYDESSÄ?
ENTÄ MITÄ AIOT TEHDÄ KIRJAN LUKEMISEN
JÄLKEEN TULEVAISUUDESSA?

TERVETULOA MATKALLE TULEVAISUUKSIIN!

Vaikka tulevaisuutta ei voi ennustaa, sitä voi tutkia. Mutta miten? Alakouluikäisille tarkoitettu tarinallinen tietokirja vie jännittävälle tutkimusmatkalle vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin. Seikkailua varten kirjan päähenkilön Telin on rakennettava aikakone! Matkan aikana maistetaan ilmasta tehtyä ruokaa, hypätään itseohjautuvan robottiauton kyytiin, ihmetellään aikuisille maksettavaa viikkorahaa sekä tutustutaan puhuvaan tekoälyyn ja moneen muuhun tulevaisuuden erikoisuuteen.

Runsaan kuvituksen ja mukaansatempaavan tarinan lisäksi kirja sisältää tietoa tulevaisuudesta ja tulevaisuudentutkimuksesta. Tarinan ohien sijoitellut tietoisut sekä valmiit kysymykset ja pohdintatehtävät tarjoavat tekemistä ja keskusteltavaa koko perheelle.

Tarinakirjan sisältöä täydentää *Telin työkirja 1: tulevaisuudentutkimus*, joka perehdyttää lapset tulevaisuudentutkimuksen perusteisiin hauskojen tehtävien ja leikkien muodossa.

OTTO TÄHKÄPÄÄ (VTM) on tulevaisuudentutkija ja perustamansa Tulevaisuuskoulun johtaja. Hänet on palkittu lasten parissa tekemästään tulevaisuuskasvatustyöstä mm. School of International Futures -järjestön EU:n laajuisella tunnustus-palkinnolla. *Telin tutkimusmatkan* satumaisen kuvamaailman on luonut **ILPO RYBATZKI**, kuvataidekasvattaja (TaM), monipuolinen kuvittaja ja yksi Tulevaisuuskoulun perustajajäsenistä.

Tulevaisuuskoulu on tulevaisuuskasvatuksen palkittu edelläkävijä, jollaista ei ole toteutettu vielä missään muualla maailmassa. Teli Tulevaisuus on seikkaillut koulun tarinallisten työpajojen päähenkilönä jo vuodesta 2017.

www.tammi.fi

L30.111

ISBN 978-952-04-2827-3

